



## Bölgesel Güç Olma Bağlamında Türk Kamu Diplomasinin İdeolojik Siyasal İletişimi (Yunus Emre Enstitüsü Faaliyet Alanları Örneği)

Political Communication Of Turkish Public Diplomacy In The Context Of Regional Power

(Example Of Yunus Emre Institute's Field Of Activity)

Dr. Emine KILIÇASLAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Meslek Yüksekokulu

ORCID: 0000-0002-4226-9409

### ÖZET

Türkiye özellikle 1980 sonrası ekonomi politikalarını liberal ideoloji yani serbest piyasa ekonomisi yönüne çevirmiştir. Bu süreçte devletin rolü değişim göstermeye başlamış ve devlet rekabeti artırmak, ekonomiden çekilerek özel sektörü teşvik etmek gibi roller benimsemiştir. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti tarihsel geçmişinden dolayı içinde bulunduğu bölgede ekonomik pazar anlamında da bölgesel güç olma hedeflerini serbest piyasa ekonomisi üzerinden sağlamaya çalışmaktadır. Burada amaç yeni ekonomik sistem çerçevesinde ticaret politikalarında büyümek, kalkınma, ve güvenlik gibi alanlarda bölgesel gücü artırmaktır. Bu gücünü artırmak için Türkiye kamu diplomasisi politikalarında Batı ideolojik sisteminden faydalanarak Batı ile ekonomik ve siyasal anlamda daha fazla bütünleşme sürecine girmiştir. Bu nedenle de siyasal bakış açısı olarak liberal demokrasi kavramının ön planda olması gerekmektedir.

Bilindiği gibi Batı ideolojik bakış açısı Batı sosyal bilimlerinin kamu diplomasisi ve siyasal iletişim dili olmuştur. Batı kendi ideolojik düşünce sistemini aynı zamanda bilim dilinde de kullanarak kendisini dünyanın merkezine koymuştur. Bu bağlamda Batı'ya yüzünü dönen ülkeler için güneş görevi görmektedir. Türkiye özellikle 1980 sonrası Batı siyasal ve ekonomik sistemine daha fazla yakınlaşmaya başlamıştır. 1990 sonrası Sovyetler Birliğinin yıkılması ile birlikte Batı ile daha da yakınlaşma sürecine girmiştir.

Bu çalışmanın amacı, özellikle 1980 sonrası hem ekonomik hem de siyasal olarak Batı ideolojik sistemine yakınlaşan Türkiye Cumhuriyetinin bölgesel güç olma bağlamında yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerini göstermektir. Bu bağlamda araştırmada örneklem olarak Yunus Emre Enstitüsü'nün faaliyet alanları seçilmiştir. Bu nedenle, Yunus Emre Enstitüsü'nün hem küresel hem de bölgesel çalışmalarına bakılmıştır. Özellikle bölgesel çalışmaları analiz edilmiştir. Örneklem olarak, Yunus Emre Enstitüsü'nün, Türkiye'nin bölgesel güç olma açısından faaliyetlerine siyasal iletişim perspektifi gösterilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu Diplomasisi, Siyasal İletişim, Bölgesel Güç, Yunus Emre Enstitüsü.

**JEL KOD:** F5, F50

### ABSTRACT

Turkey has turned especially in 1980 after the economic policies of the liberal ideology of free market economy that direction. In this process, the role of the state started to change and the state adopted roles such as increasing competition, encouraging the private sector by withdrawing from the economy. Therefore, the objectives of the Republic of Turkey to become a regional power in terms of economic markets in the region because of its historical past in which seeks to provide through the free market economy. The aim is to enlarge trade policies within the framework of the new economic system and to increase regional power in areas such as development and security. It entered into force Turkey to improve the process of further integration with the West in economic and political advantage of the Western ideological systems in public diplomacy policy. Therefore, the concept of liberal democracy should be at the forefront as a political perspective.

As is known, the Western ideological perspective has been the language of public diplomacy and political communication of the Western social sciences. The West has put itself in the center of the World by using its ideological thought system at the same time in the language of science. In this context, it serves as the sun fort he countries that turn to the West. Turkey, especially after 1980 began to zoom in further to Western political and economic system. With the collapse of the Soviet Union after 1990, it entered a process of getting closer with the West.

The aim of this study is to show, especially after 1980, both economically and politically in the context of public diplomacy activities conducted by the Republic of Turkey becoming a regional power in the converging West ideological system. In this context, the

fields of activity of Yunus Emre Institute were selected as samples in the research. For this reason, both global and regional studies of Yunus Emre Institute's were examined. In particular, regional studies have been analyzed. As the sample Yunus Emre Institute, Turkey's political communication perspective to the activities shown in terms of being a regional power.

**Key Words:** Public Diplomacy, Political Communication, Regional Power, Yunus Emre Institute.

**JEL COD:** F5, F50

## 1. GİRİŞ

Türkiye'nin jeostratejik konumu, ideolojik bakış açısında oldukça etkili olmaktadır. Bu coğrafi konum onu Avrasya ülkesi yaparken, dini anlamda Müslüman bir ülke olması nedeniyle de Ortadoğu devletlerine yakınlaştırmaktadır. Ayrıca imparatorluk geçmişine sahip olması farklı etnisite, din ve mezhep çeşitliliğinin nedenidir. Bu durum hala Türkiye'nin hem iç hem de dış politikasında kamu diplomasisi bağlamında 'birlik', 'beraberlik', 'barış' ve 'demokrasi' gibi önemli siyasal iletişim söylemleri çerçevesinde hareket etmesinde etkili olmaktadır.

SSCB'nin 1991 yılında yıkılmasıyla birlikte ortaya çıkan tehdit ve fırsatlar, Türkiye'ye yeni bir siyasal öngörü belirlemenin yolunu açmıştır. Bu nedenle Türkiye, hem Türk cumhuriyetleri hem de Balkan devletleri ile yeni ekonomik, siyasal ve kültürel ilişkiler geliştirme adımları atmaya başlamıştır. Bu yeni adımların gerçekleşebilmesinde Türkiye'nin tarihsel ve kültürel bağları da etkili olmaktadır.

Özellikle 1980 sonrası serbest piyasa ekonomisini hedef alan Türkiye 1990 sonrası Sovyetler Birliği'nin ve Varşova paktı'nın dağılmasıyla ve Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte yeni bir Batı ile ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme serüvenine girmiştir. Bu bağlamda, Türkiye eski İmparatorluk topraklarında tekrar hâkimiyet kurmak için ekonomik, siyasal ve kültürel hamlelerde bulunmuştur. Bu durum Türkiye'nin hem iç hem de dış politikasını çok boyutluluğa yöneltmiştir. Bu çok boyutluluğun bir bölümü de kamu diplomasisi alanında olmuştur. Türkiye sadece Batıya yönelik değil bölgesel anlamda eski hâkimiyet alanlarında etkili olmanın yollarını aramaya başlamıştır. Bu amaçla çeşitli kurumlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu nedenle Türk kamu diplomasisi dilinin önemli siyasal iletişim sloganları, Türk iç ve dış politikasında yeni değer dizilerinin ortaya çıkmasının önünü açmıştır. Soğuk Savaş sürecinde Avro-Atlantik yani Batı ideolojileri doğrultusunda hareket edilmiştir. Fakat SSCB'nin dağılmasıyla birlikte tarihsel birlikteliği ve kültürel yakınlığı olan bölgelerle Türkiye ilişkilerini geliştirmek bağlamında kamu diplomasisi atığına geçmiştir.

Özellikle, Afro-Avrasya olarak adlandırılan bölge bilindiği gibi, Orta Asya'dan, Karadeniz, Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı içine almaktadır. Bu bölge geçmişte Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyet kurduğu ve sonrasında hala Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tarihsel köklerinden ve kültürel yakınlıktan dolayı egemenliğini devam ettirmeye istediği geniş bir alandır. Bazı siyasi partiler için bu geniş bölgede tek başına ne İslamcılık ne de Türkçülük ideolojisi egemenlik kurmada yeterli olamayacağı için Yeni Osmanlılık ideolojisi ön plana çıkmıştır. Bunun en önemli iki göstergesi bugün hala Türkiye'nin NATO üyesi olması ve AB'ne girmek için çaba sarf etmesidir.

Bu nedenlerle, bu çalışma 1990'lardan sonra, Türk dış politikasının Batı ideolojileri ile birlikte, kendi köklerinden beslenme sürecini araştırmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin kamu diplomasisi bağlamında bölgesel hâkimiyet kurma çabaları Yunus Emre Enstitüsü'nün çalışmaları analiz edilerek gösterilmiştir.

## 2. KAMU DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA İDEOLOJİ KAVRAMI VE SİYASAL İLETİŞİM

Bilindiği gibi ideoloji kavramının en önemli özelliği düşünceye ait bir alan olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kavram subjektif ve kaygandır. Çünkü kavram için yapılacak her tanım ya da açıklama herhangi bir referans noktasına sahip olamamaktadır. Araştırmacılar için araştıracağı konu olan ideoloji, ideolojinin yani düşüncenin en temel dayanaklarına göndermede bulunmaktadır. Bu durumda araştırmacı nesnellikle tüm bağlarını yitirmektedir. Burada araştırmacı bilimsel olanın karşısına ideolojik olanı koyduğunda öznel düşünme tarzı ile doğruya erişme çabası içine girmektedir. Yukarıda bahsedilenler ışığında ideolojinin subjektif olması olumsuz çağrışımları beraberinde taşımaktadır. Bu nedenle McLellan'na göre "ideolojik olan başkasının düşüncesidir; bizimki değil. Kendi düşüncemizin ideolojik olabileceği fikrini neredeyse içgüdüsel olarak reddederiz ki, en değerli kavramlarımızın dayanaklarının kaygan bir zemine oturduğu iddia edilmesin"(McLellan, 2005;1). Elster ise ideolojinin aktif yönünü vurgulayarak, "ideoloji, basit bir zihinsel yansıma olmayıp etkisi altındakilerin arzularına şekil veren bir güçtür" (Elster , 1982;7) demiştir.

Kavram olarak ideolojiye bakıldığında, Fransız devrimi süreci ve sonrası ile karşılaşılmaktadır. Kavramı ilk kullanan Fransız Aydınlanma Düşünürü Antoine Destutt de Tracy (1755-1836) olmuştur. Antoine Destutt de Tracy İdeolojinin Unsurları (Éléments d'idéologie) (1817-1818) adlı eserinde, bütün diğer bilimlere zemin teşkil edecek yeni bir düşünceler bilimi, bir 'ideology' (ideoloji) önermiştir. Bu öneri, "dinsel ya da metafizik önyargılardan bağımsız bir biçimde, düşüncelerin kökeninin rasyonel olarak araştırılması adil ve mutlu bir topluma giden yolu açacaktır"( olarak tarihte yerini almıştır (Barth, 1956;45).

İdeolojik bakış açısının en bilinenleri sağ ve sol ayrımı üzerinden yapılmaktadır. Sağ ve sol ayrımı iki uç nokta ya da bir yelpazenin iki zıt kutbu olarak görülebilmektedir. Bir kişinin solcu ya da sağcı olarak tanımlanması, farklı ideolojik bakış açıları için kullanılmaktadır. Doğal olarak sağ-sol ayrımını yapabilmek için belirli bir merkez noktasının da bulunması gerekmektedir.

Kamu diplomasisi bağlamında ideolojilere bakıldığında uluslararası sistemde her devletin kendi seçtiği ekonomik ve o ekonominin işleyişini belirleyen siyasal sistem kamu diplomasisi anlayışına da ışık tutmaktadır. Kapalı sistem içinde otoriter bağlamda yönetilen devletler (Kuzey Kore) için küresel kamuoyu oluşturmak çok önemsenmediği için siyasal iletişimleri daha sert yaptırımlarla olmaktadır. Oysa ki ABD gibi ülkelere bakıldığında özellikle "demokrasi", "özgürlük", "barış", "insan hakları" gibi ideolojik siyasal ileti kavramları üzerinden medya teknolojisi aracılığıyla oldukça başarılı kamu diplomasisi yapmaktadırlar. Örneğin: ABD, Irak'ı işgal edeceği zaman "demokrasi" götürdüğünü iddia etmişti. Bilindiği gibi ABD kendisini demokratik devlet olarak tanımlamaktadır. Liberalizm üstüne ekonomilerini liberal demokrasi üzerine de siyasal sistemlerini oturtan, ABD ve Avrupa ülkeleri kamu diplomasisine çok önem vermektedir. Ayrıca bu devletler ellerinde bulundurdukları teknoloji gücü ile birlikte medyanın gücünü küresel kamuoyu yaratmak için oldukça yüksek seviyede kullanmaktadır. Özellikle ABD gerek Hollywood filmleri gerekse haber ve dizi kanalları aracılığıyla yoğun siyasal iletiler göndererek dünyada kamu diplomasisinin öncülüğünü yapmaktadır.

Türkiye ise kamu diplomasisini oldukça geç fark etmiştir. 1980 sonrası siyaset biliminde adı liberalism genel bilinen adı ise serbest piyasa ekonomisi olan sisteme geçişle birlikte kendisine bölgesel güç olma bağlamında adımlar atmaya başlamıştır. Bu adımların altında yatan en önemli sebep yeni pazarlar bulmak bu pazarlar üstünde kamu diplomasisi aracılığıyla hakimiyet kurmaktır. 1990 sonrası Sovyetlerin yıkılması ile birlikte Türkiye aktif adımlar atmıştır. Örneğin; kamu diplomasisi yapmak amacıyla kurulan bazı örgütler şunlardır; TİKA, Yunus Emre Enstitüsü Başbakanlık Kamu Diplomasisi Merkezi (kapandı), Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi, TRT World...gibi. Bu örgütler aracılığıyla Türkiye kendi kamu diplomasisi stratejisini uygulamaya çalışmaktadır.

### 3. BÖLGESEL GÜÇ OLMA BAĞLAMINDA TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ

Coğrafya devletler açısından güçlerini sürekli göstermeleri gereken mekanlardır. Devletin içinde bulunduğu coğrafi mekan “bölgesel güç” kavramını da beraberinde getirmektedir. Bir devletin içinde bulunduğu coğrafya da bölgesel güç olmasında ekonomik üstünlük ve siyasal istikrar en önemli gösterge sayılmaktadır. Fakat ekonomik üstünlük, siyasal istikrar ve askeri güç unsurlarının yanında “barış”, “demokrasi” ve “insan hakları” gibi siyasal iletişim kavramları devletlerin içinde buldukları coğrafyada saygınlık kazanmalarının yolunu açmaktadır. Bu saygınlık başarılı bir kamu diplomasisinin yolunu açacaktır. Devletlerin bölgesel güç olması ve saygınlık kazanmalarında içinde buldukları coğrafya da oluşturdukları kültür kamu diplomasisinin en önemli yumuşak güç aracı olacaktır.

Bilindiği gibi günümüzde, küreselleşme süreciyle birlikte devletlerarası ilişkilerde kültürlerarası iletişim artış göstermektedir. Devletlerarası ilişkilerde kültürel iletişim, siyasi açıdan çözülemeyen problemlerin yumuşak bir geçişle çözülmesini sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Kültürel ilişkiler bazı kaynaklarda ‘diplomaside ikinci yol’ (track two diplomacy) olarak nitelendirilmektedir. Bunlar ülkeler arasında, hükümetleri kapsamayan, gayri resmi türden ilişkilere dir. Çoğunlukla, ülkelerinin devlet aygıtı içerisinde yer almayan özel kişi ya da gruplar, bu sürecin aktörlerini oluşturmaktadır (Aralov, 1967: 237).

Shaffer’a göre (2006: 25), “kültür de tıpkı din ve medeniyet gibi, insan topluluklarının kimliğini belirleyen etkenler arasında yer almaktadır.” Kültür kavramı Latince ‘culture’ kökünden gelmektedir. Latince ‘culture’ toprağın işlenmesi anlamındadır. Günümüzde kültür kavramı edebiyat ve sanat alanları da dâhil hayatın her alanında; giyim, iş, aile gibi günlük bütün ritüelleri içine almaktadır. Toplum içinde yaşayan bireyin yaşamının bütün yönlerini kapsamaktadır. En önemli ögesi ise dildir. Dilin kullanımı kültürün yaygınlaşması ve tarihsel bağlar açısından önem taşımaktadır.

Her toplumsal yapı, iklim ve coğrafyasına göre kendi kültürünü yaratmıştır. Bu nedenle kültür toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Kültür olgusu toplumları bir arada tutan yapı taşları olması sebebiyle devletler için olmazsa olmaz önemli unsurlardandır. Kültür, devlet, toplum ve bireyin hayat içinde referans noktasıdır.

Bu nedenle, 1990’lardan sonra devletlerarası ilişkilerde kültür kavramına devletlerarası ilişkilerin geliştirilmesinin dışında, Fukuyama ve Huntington tarafından ideolojilerin yerine kültürü de içine alan medeniyetler çatışması bağlamında bakış açısı getirilmiştir. Günümüzde devletlerarası ilişkilerde din kültür ve medeniyet etkisi giderek önem kazanmaktadır. Uluslararası ilişkiler arenasında devletler, ‘uluslararası ilişkiler etiği’ oluşturma çabası içinde olmuştur. Etik konusundaki çalışmaların temel tezi ise liberal olmayan devletlere insan haklarına ve kültürel farklılıklara saygı gibi değerlerin benimsetilmesiyle uluslararası istikrarın sağlanabileceği düşüncesidir (Demenchonok, 2009: 66).

Devletlerarası ilişkilerde kamu diplomasisi açısından kültürel ilişkiler oldukça önem taşımaktadır. Çünkü kültürel iletişim devletlerarasında sağlıklı işleyen bir kamu diplomasisi süreci yaratmaktadır. Bu nedenle devletlerarasında kültürel iletişim biçimlerinde oluşturulacak olan stratejik iletişim doğru kişilerin seçilerek çalışması ve hedef ve çözüm odaklı hareket edilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda hazırlanması gereken etkili ve ikna edici tanıtım stratejileri kamu diplomasisi açısından oluşturulacak olan güvenilir iletişim ortamını yaratmaktadır. Türkiye’ nin en önemli kamu diplomasisi kuruluşlarından olan Yunus Emre Enstitüsü ağırlıklı olarak eğitim ve sanat üzerinden kültürel kamu diplomasisi yapmaya çalışmaktadır.

Devletlerarası kültürel diyalog ortamları arasında diplomasiyi yürüten resmi ve gayri resmi siyasal aktörlerin güvenilirlik çerçevesinden çıkmamaları oldukça önem taşımaktadır. Çünkü bu siyasal aktörlerin kullandığı iletişim dilinde gönderdiği iletiler devletler açısından kamu

diplomasisinin başarısının göstergesi olacaktır. Bu ikna edici iletişim stratejisi, doğru zamanda, doğru yerde, doğru araçlar kullanılarak hedef kitlenin etkilenmesi üzerine odaklanmaktadır. Kamu diplomasisi alanında görev yapacak olan tüm siyasal aktörlerin etkili iletişim tekniklerinde profesyonel olmaları gerekmektedir. Bu nedenle doğru yer ve zaman, üst seviyede teknik donanım ile zemini hazırlamak bu aktörlerin görevi olmaktadır.

Kamu diplomasisi sürecinin en önemli görevlileri arasında olan diplomatlar, eğitimciler, uzmanlar, siyasetçiler, Türkiye’yi yurt dışında temsil eden herkes uluslararası imajın oluşumunda aktif kamu diplomatı görevi almaktadır. Bu bağlamda devletlerarası ilişkilerde kültürel iletişim çerçevesinde diplomatik yöntemler uygulayıcı siyasal aktörlerin iletişim beceri ve imajları oldukça önem taşımaktadır. Kültürel kamu diplomasisi sadece devletlerarasında olan problemlerin çözümü için değil aynı zamanda devletlerarasında işbirliğini güçlendirmek içinde kullanılan bir yöntemdir.

Ayrıca küreselleşme sürecinde artan rekabet ortamı, oluşan pazarlar ve yeni fırsatların yaratılması kültürel kamu diplomasisi ile daha fazla mümkün hale gelmektedir. Kamu diplomasisi açısından bakıldığında devletlerarası ilişkilerde küreselleşme sürecinin kültürel ilişkileri geliştirirken aynı zamanda yaygınlaştırdığı da dikkat çekmektedir.

Soğuk Savaş sürecinde, Batılı devletlerin bölgedeki en önemli müttefiki olan Türkiye, bu bağlamda Batı ideolojisinin etkisi altındaydı. Oğuzlu’ ya göre, “Soğuk Savaş döneminde, Avro-Atlantik İttifakı’nın SSCB sınırındaki ileri karakolu işlevini gören Türkiye, bu bağlamda içerisinde yer aldığı bloğun tercihlerine ve stratejilerine eklemlenmiştir.” (Oğuzlu, 2012;164).

24 Ocak kararları ile Türkiye liberal ekonomi politikalar ile yüzleşmiştir. Ayrıca bu yeni dönemin en çok ihtiyaç duyduğu şey doğal olarak sağlam bir ideoloji olmuştur. Bu ideoloji liberal demokrasi ideolojisi olmuştur. En önemli temsilcisi, Turgut Özal Türk dış politikasında tek boyutluluğu aşmanın yollarını arıyordu. Bu nedenle özellikle Balkanlar ve Türk Cumhuriyetlerine önem vermiştir. Özal’ın amacı, aynı Osmanlı döneminde olduğu gibi siyasal kapsayıcılığı geniş ve çok kültürlü bir siyasal yapı yaratmaktır. Bu yeni siyasal yapı “çok kültürlü/etnikli, çoğulcu ve özellikle din unsuru ile barışık bir Türkiye portresi oluşturmaktan geçiyordu” (Sakallıoğlu, 2003; 332). Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla birlikte dünya yeni bir sürece girmiştir. Bu süreci Fukuyama, Tarihin Sonu tezi ile anlatmaya çalışmıştır. Bu anlatımın özünde Fukuyama Batı’ devletlerinin ideolojisi olan liberal deokrasinin zaferi olarak tanımlamıştır. Türkiye ise bu yeni sürece 2001 yılında kurulan, Adalet ve Kalkınma Partisi ile girmiştir. Adalet ve Kalkınma partisi, döneminde Balkanlar, Türk Cumhuriyetleri ve Ortadoğu ile yoğun ekonomik ve kültürel ilişkiler sürdürülmüştür. Batı Bloğu ile de ilişkiler iyi tutulmaya çalışılarak Avrupa Birliği’ne giriş çalışmaları devam ederken, NATO ile de ilişkiler sıkılaşılmaya başlamıştır.

Bu süreçte ortaya çıkan olaylara bakıldığında Suriye iç savaşı, İran’ın nükleer programı ile ilgili anlaşmazlıklar Türk dış politikasında yeni ideolojik açılımın uygulanmasına zemin hazırlamaktadır. Bu dönemde Davutoğlu, Türkiye’nin komşu coğrafyalarla iyi ilişkiler geliştirmesi ve bölgesel güç olmasında adımlar atmıştır. Bu ilişkiler tarihsel geçmiş, kültürel ortaklıklar etnik ya da dini temeller üzerine inşa edilmektedir. Türkiye kendisine komşu olan bu ülkelerle kültürel, ekonomik ve siyasal kamu diplomasisi bağlamında ilişkilerini geliştirmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisinin, kendi tarihsel geçmişi ile barışık olması ve tek başına iktidar olması bu iktidarı 16 yıldır sürdürmesi Yeni Osmanlılık ideolojisinin bölgesel güç olma bağlamında ilerlemesinde rol oynamaktadır. ABD’nin Irak işgali, 11 Eylül olayı, İran ABD ilişkilerinin sürekli gergin olması ve Arap Baharı süreci Türkiye’nin bölgesel güç olmasının işaretlerini vermiştir. Türkiye’nin Yeni Osmanlılığı sahiplenmesinde önemli rol oynamıştır (Altunışık, 2005;63).

Anlatılanların ışığında bakıldığında Yunus Emre Enstitüsü’nün Türk kamu diplomasisi açısından oldukça önemli faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir. Aşağıda yer alan harita ve tablolar Enstitünün Balkanlar, Ortadoğu ve Yakın Doğu faaliyet gösterdiği alanları göstermektedir.



#### 4. YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ FAALİYET ALANLARI (BALKANLAR, ORTADOĞU, YAKINDOĞU)

Türkiye ve Türk kültürünü, dilini öğretme amacıyla kurulan Yunus Emre Enstitüsü bu konuda dünyanın pek çok ülkesinde çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Bu bağlamda kamu diplomasinin en önemli gücü olan dostluk bağlarını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda Enstitü 2007 yılında vakıf olarak kurulmuştur. En önemli faaliyetlerinden birisi de yurt dışında kurulan merkezlerde Türkçe öğretimi yapmaktır. Ayrıca Türkiye'nin doğru tanıtımı bağlamında kültürel ve sanatsal faaliyetler yürütürken bilimsel çalışmalara da destek vermektedir.

Özkan'a göre, “ Yunus Emre Vakfı 2007 yılında Türk dilini, tarihini, sanatını, kültürünü dünya çapında tanıtmak ve Türkiye'nin diğer ülkelerle kültürel alışverişin geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Yunus Emre Vakfı'na bağlı olarak kurulan “Yunus Emre Enstitüsü” ise Türk kültürünün, tarihinin, dilinin ve edebiyatının daha iyi tanıtılması ve öğretilmesi amacıyla araştırmalar yapmayı, farklı kurumlarla işbirliği yaparak bilimsel çalışmaları desteklemeyi ve ortaya çıkan sonuçları çeşitli yayınlar vasıtasıyla kamuoyuna duyurmayı hedeflemektedir” (Özkan, 2012: 21).

Enstitü faaliyetlerine 2009 yılında başlamıştır. Yurt dışında 58 kültür merkezi kurmuştur. Özellikle gençlere yönelik faaliyetlerin öncelikli olduğu Enstitüde Türkoloji bölümleri Türkçe öğretimi yapmaktadır.

**Resim 1: Yunus Emre Enstitüsü Faaliyet Alanları** (<https://www.stratejikortak.com/2020/02/turk-kamu-diplomasisi.html>, E.T. 24.04.2020).



Yukarıda yer alan harita Yunus Emre Enstitüsünün tüm dünyadaki faaliyet alanlarını göstermektedir. Türk kamu diplomasisi bağlamında siyasal iletişim açısından bakıldığında Enstitünün faaliyet alanlarının özellikle Balkanlar bölgesinde daha yoğun olduğu görülmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü dünyanın pek çok yerinde tek bir merkezde faaliyetlerini sürdürür iken Balkanlarda 11 noktada faaliyet göstermektedir. Bu durum kamu diplomasisi açısından Balkanlar ile Türkiye arasında olan tarihi ve kültürel ortaklığın etkisi de bulunmaktadır.

**Resim 2: Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü 10' uncu Yılı Kutluyor Afişi,**  
<https://www.yee.org.tr/tr/haber/saraybosna-yunus-emre-enstitusu-10uncu-yilini-kutluyor>,  
 E.T.24.04. 2020



Saraybosna Yunus Emre Enstitüsü'nün ilk açıldığı merkezdir. Burada Türk ve Müslüman nüfusun çokluğu ve 1990 sonrası yaşadığı katliamlarda merkezin açılmasının önemini göstermektedir. Enstitü 2009 yılından bugüne Saraybosna'da faaliyetlerini sürdürmektedir. Saraybosna'da Türkçe eğitimi, "Tercihim Türkçe Projesi" ile 8000 Saraybosna' lı öğrenciye Türkçe öğretilmiştir. 140 okulu kapsayan "Kardeş okul" projesi de uygulamaya konmuştur.

**Tablo 1: Yunus Emre Enstitüsü Balkan Ülkeleri Yurt Dışı Merkezleri**

BALKAN ÜLKELERİ BAĞLANTI NOKTALARI	15
Arnavutluk (2)	İşkodra
	Tiran
Bosna Hersek (3)	Foynitsa
	Mostar
	Saray Bosna
Hırvatistan	Zagreb
Karadağ	Podgoritsa
Kosova	İpek

	Priştine
	Prizren
Macaristan	BudaPeşte
Makedonya	Üsküp
Romanya	Köstence
	Bükreş
Sırbistan	Belgrad

Yukarıda anlattıklarımız açısından yukarıda yer alan Tablo 1'e bakıldığında Balkan devletleri olan, Arnavutluk (2), Bosna Hersek (3), Hırvatistan (1), Karadağ (1), Kosova (3), Macaristan (1), Makedonya, (1), Romanya (2), Sırbistan (1) olmak üzere Yunus Emre Enstitüsünün toplam 15 merkezi bulunmaktadır.

**Tablo 2: Yunus Emre Enstitüsü Ortadoğu Yurt Dışı Merkezleri**

ORTADOĞU ÜLKELERİ BAĞLANTI NOKTALARI	6
Fas	Rabat
Katar	Doha
KKTC	Lefkoşa
Lübnan	Beyrut
Tunus	Tunus
Ürdün	Amman

Yukarıda anlattıklarımız açısından Tablo 2'ye bakıldığında Yunus Emre Enstitüsü'nün Ortadoğu bölgesinde daha az faaliyet alanı olduğu dikkat çekmektedir. Bunun çeşitli nedenleri olabilir. En önemli nedeni bölgedeki istikrarsızlık ve terör sorunudur.

Bu bağlamda bölgede faaliyet gösterilen ülkeler Suriye, Irak gibi terörün çok yoğun olduğu ülkeler değildir. Örneğin; Fas (1), Katar (1), KKTC (1), Lübnan (1), Tunus (1), Ürdün (1) Enstitünün faaliyet merkezleridir.



**Tablo 3: Yunus Emre Enstitüsü Türk Cumhuriyetleri Yurt Dışı Merkezleri**

TÜRK CUMHURİYETLERİ BAĞLANTI NOKTALARI	
Azerbaycan	Bakü
Kazakistan	Nur Sultan

Aynı şekilde 3. Tabloya bakıldığında ise Türk Cumhuriyetlerinin ağırlıklı olduğu Yakın Asya bölgesine çok az önem verildiği dikkat çekmektedir. Bölgede sadece Azerbaycan (1), Kazakistan (1) olmak üzere iki ülkede merkez bulunmaktadır. Bunun en önemli nedeni Rusya ve Çin'in bölgedeki etkinliği olabilir.

Görüldüğü gibi Yunus Emre Enstitüsü küresel anlamda faaliyet göstermektedir. Bu faaliyetleri açtığı Türk Kültür merkezleri aracılığı ile sürdürmektedir. Merkezin yaptığı tüm faaliyetler kamu diplomasisi kapsamına girmektedir. Bu nedenle günümüzde kamu diplomasisinin yumuşak güç olma bağlamında önemi çok büyüktür. Bu önem Enstitü'nün faaliyetlerinin de oldukça önemli olduğunu göstermektedir.

Kamu diplomasisi açısından bakıldığında Yunus Emre Kültür merkezleri Türk dilinin, Türk kültürünün, sanatının yaygınlaşmasında oldukça önemli roller üstlenmiştir. Türkiye'nin küresel anlamda doğru tanıtımın yapılması kamu diplomasisinin gücünü göstermektedir. Ayrıca bu gücün pekişmesinde başka ülkelerle olan dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi de yine Enstitü'ye önemli görevler yüklemektedir. Yunus Emre Enstitüsü'nün yürüttüğü "Türkoloji Projesi" de kamu diplomasisi vizyonu açısından önem taşımaktadır.

Günümüzde yumuşak güç olarak kamu diplomasisi devletlerin küresel kamuoyu yaratma da ellerinde tuttıkları en önemli güçtür. Bu gücün doğru kullanımı doğru siyasal iletilerin küresel anlamda doğru yer ve zamanda doğru hedeflere atılmasıyla olmaktadır. Bu nedenlerle toplumların ufkunu açan sanatsal, bilimsel ve spor faaliyetleri kamu diplomasisinin en önemli politikalarıdır. Bu politikaları doğru kullanan devletler ekonomik ve askeri gücü zayıf bile olsa dünya üzerinde bir empati ve sevgi yaratabilmektedirler. Buna örnek olarak İskandinav ülkelerini gösterebiliriz. Belki ABD tarsi güçleri bulunmamaktadır fakat dünya üzerinde belirli bir kamu oyunun sevgisini kazanmışlardır. Bu nedenle bu ülkelere "huzur", "demokrasi" ve "barış" siyasal iletişim sloganlarını kullanarak küresel anlamda belirli bir kamuoyunun sevgisine sahiptirler.

Ayrıca küresel anlamda uluslararası arenada eğitim, bilim ve spor alanlarında gösterilen başarılarla kamu diplomasisi başarısı açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu başarıları doğru siyasal iletişim dili ile anlatacak medyaya da sahipsenin kamu diplomasisi başarısının temellerini atıyorsunuzdur. Çünkü bir ülkenin elde ettiği başarılar o ülkenin küresel kamuoyu üzerinde cazibe merkezi olmasına neden olmaktadır.

Medya gücünün yanında iyi insan kaynağına sahip olmakta ve bu insan kaynağının hem genç hem de nitelikli olması küresel anlamda ikna ediciliğinizi artırmaktadır. Devlet olarak uluslararası arenada elde edilen her başarı sağlam kamu diplomasisi anlamına gelmektedir.

## SONUÇ

Günümüzün en stratejik alanları olan kamu diplomasisi ve siyasal iletişim küresel kamuoyu yaratmanın en önemli araçlarıdır. Bu araçların medya aracılığı ile doğru kullanımı doğru algının yaratılmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda doğru algı yönetimi doğru tutum oluşturma ilişkisinin önünü açacaktır. Aşağıda yer alan sıralama kamu diplomasisinde izlenmesi gereken yolun taslağı olarak işlemektedir.

- Doğru Algı Yönetimi
- Doğru Tutum Oluşturma (olumlu imaj)
- Doğru Kanalın Seçimi (kullanılacak kitle iletişim aracı)
- Etkili iletişimin Oluşturulması
- İkna Olma
- Harekete Geçme

Yukarıda yer alan sıralama küresel kamuoyunun yaratılması sürecidir. Bu basamaklar doğru olarak işlerse dünyanın cazibe merkezi olunabilir. Bu basamakların öncesinde bir ülkenin önemli alt yapı etkenlerinden olan güçlü ekonomi ve iç dış siyasal işleyiş üzerine üst yapısal olarak kamu diplomasisi kurulursa başarı o devletin başarı gücü katlanarak artmaktadır.

Türkiye özellikle jeostratejik konumu, geçmişten bugüne getirdiği tarihi ve kültürel değerleri ile oldukça önemli kamu diplomasisi kaynaklarına sahiptir. Bu kaynakları Türkiye küresel anlamda markalaşmaya oluşturmak için ve olumlu bir imaj yaratılmasında kullanmaktadır. Fakat bu kaynakların kullanımı Türk kamu diplomasisi açısından ne kadar olumlu bir güç olsa da küresel haberlerde adının terör olayları ile anılması durumu Türk kamu diplomasisinde olumsuzluk yaratmaktadır. Terör olayları ve iç siyasal hayatta yaşanan olumsuzluklar negatif siyasal iletişim iletileri olduğu için Türkiye'nin kamu diplomasisi atakları zarar görmektedir. Özkan'a göre, "Türkiye henüz yeni sivil bir anayasa yapmayı başaramasa da, demokrasi ve özgürlükler konusunda geldiği yer, eskiye oranla çok daha ileri bir düzeydir" (Özkan, 2013, 9).

Bu olumsuzluklara rağmen Türkiye Cumhuriyeti küresel kamuoyu oluşturmak amacıyla çeşitli faaliyetler sürdürme çabası içindedir. Türkiye kamu diplomasisi aracılığıyla kendisini doğru anlatmak için fırsatlardan yararlanmak amacıyla Yunus Emre Enstitüsü, TİKA, TRT World, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi gibi çeşitli kurumlar kurmuştur. Bu kurumlar aracılığıyla kendi markasını inşa etmek için uğraşmaktadır.

Sonuç olarak bakıldığında Türkiye'nin önemli ölçüde kamu diplomasisi potansiyeli bulunmaktadır. Bu nedenle kurulan Yunus Emre Enstitü' sü küresel anlamda çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu faaliyetler görüldüğü gibi yetersiz kalmaktadır. Enstitünün, Balkanlar'da fazla faaliyette bulunduğu dikkat çekmektedir. Bölgesel güç olma bağlamında ve Balkanlarla olan tarihsel ve kültürel ortaklık açısından bu doğru bir strateji olarak görülmektedir. Bunun yanında Afrika kıtasına ve özellikle Kuzey Afrika'ya daha fazla önem verilebilir. Enstitü bu kıtada daha fazla faaliyette bulunabilir. Ayrıca Türk Cumhuriyetlerinde faaliyetler hemen hemen yok gibi o bölgede daha fazla eğitim, sanat ve bilimsel faaliyete ihtiyaç olduğu dikkat çekmektedir. Aynı

şekilde Ortadoğu bölgesinde de terör eylemlerinin olmadığı daha güvenli ülkelerde de acil eğitim, sanat ve bilimsel faaliyetler yapılırsa Enstitü küresel anlamda daha etkili bir kurum olabilir.

### KAYNAKÇA

- Altunışık, Meliha Benli (2005), The Turkish Model and Democratization in the Middle East, Arab Studies Quarterly, Vol. 27, No.s. 1 and 2, pp.45-63 (Winter and Spring).
- Aralov, S., İ., (1967), Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları, Çev. Hasan Ali Ediz, Burçak Yayınevi, İstanbul.
- Barth, K.,(1956), Church Dogmatics I/2: The doctrine of the Word of God. Edited by GW Bromiley and T F Torrance. Translated by H Knight and GT Thomson, Edinburgh: T&T Clark..
- Davutoğlu, Ahmet.,(2001), Stratejik Derinlik – Türkiye'nin Uluslararası Konumu, 6. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları.
- Demenchonok, E., ve PETERSON R., T., (2009), Globalization and Violence: The Challenge to Ethics, AMerikan Journal of Economics and Sociology, Vol. 68, No:1, January.
- Elster, J., (1982), Beliefs, Bias and Ideology', Rationality and Relativism", der. M. Hollis ve S. Lukes, (Oxford, Blackwell). McLellan, D., (2005), İdeoloji (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınlar.
- Oğuzlu, T.,(2012) "Turkey's Eroding Commitment to NATO: From Identity to Interests", The Washington Quarterly, 35 (3), ss. 153-164.
- Özkan, Abdullah, 21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkânları, [https://tasam.org/Files/PDF/Raporlar/STR70\\_21\\_Yuzyilin\\_Stratejik\\_Vizyonu.pdf\\_66fb77c9-cd79-481e-a185-9a9c26ffe7b7.pdf](https://tasam.org/Files/PDF/Raporlar/STR70_21_Yuzyilin_Stratejik_Vizyonu.pdf_66fb77c9-cd79-481e-a185-9a9c26ffe7b7.pdf), E.T. 24.04.2020.
- Shaffer, B., (2006), Introduction: The Limits of Culture, The MIT Press, Cambridge.
- Sakallıoğlu, Ü. C. ve ÇINAR, M., (2003) "Turkey 2002: Kemalism, Islamism and Politics in the Light of the February 28 Process", *The South Atlantic Quarterly*, 102 (2-3), ss. 309-332.
- Yeni Osmanlıcılık: Batıdan Kopuş mu?. Available from: [https://www.researchgate.net/publication/313117912\\_Yeni\\_Osmanlicilik\\_Batidan\\_Kopus\\_mu](https://www.researchgate.net/publication/313117912_Yeni_Osmanlicilik_Batidan_Kopus_mu), 09.10.2020).
- <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> E.T. 24.04.2020.
- <https://www.stratejikortak.com/2020/02/turk-kamu-diplomasisi.html>, 23.05.2020.